

Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati?

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

Vsakovrstna gnojila bodo se pa nam v sadjereji le takrat dobro in uspešno ponašala, ako je drevesnim koreninam v tekoči obliki nuditi in dajati moremo, ker jo te (korenine) tudi le v taki obliki srkati in iz zemlje piti morejo. Iz tega sledi, da domačemu sadjarju pri pravilnem oskrbovanju sadnega drevja na stalnem mestu ni še zadosta, da si preskrbuje le potrebnih gnojilnih snovi in tvarin v trdi, nerazvezani obliki, nego skrbeti mu je dalje še za potrebno količino vode, v kateri se te gnojilne snovi in tvarine potem tudi razvežejo in raztopé, ter za gnojitev sadnemu drevju kot živež ali hrana pripravne postanejo.

Kedar nam sadno drevje obilnega sadja obeta, more se uže samo prilivanje z vodo takemu drevju kot krepčilo in nekako gnojenje (gnojitev) smatrati, ker, kakor bilo je uže omenjeno, drevesni sadeži do šest sedmink cele svoje vsebine same vode obsegajo. Ob veliki rodovitnosti sadno drevó tudi veliko vode zahteva, do žeje ne trpi in ne omaga, ter da nam zdravih in dobra razvitih sadežev donesti zamore. Druge naravne nasledke pomanjkanja vode ob enakih slučajih bil sem domačim sadjarjem uže zgoraj naštel. Nastane vprašanje:

2. Kako in pa s katero množino gnoja naj se sadnemu drevju gnoji?

Odgovarjaje na to vprašanje mi je pred vsem omeniti, da nam je ob gnojitvi med gnojem kompaktne in pa med gnojem tekoče oblike razloček imeti; z vsakim teh dveh gnoji se drugače.

S kompaktnim zemljinatim gnojem ali kompostom gnoji se sadnemu drevju najprilicneje in najuspešneje tako, da ga na zemljo pod drevesnim vejnim vencem raztrosimo ali razgrnemo in potem podkopljemo, ali pa, da se ž njim opešana zemlja ob koncih drevesnih korenin nadomesti; kakor v prvem slučaju s kompostom, tako gnoji se sadnemu drevju vselej tudi s hlevskim gnojem, namreč da se taisti v kolobaru pod drevesnim vejnim vencem v zemljo podkoplje. Ob izvrševanju ravno navedenega načina gnojenja sadnemu drevju je pa domačemu sadjarju paznemu biti, da pri podkopavanju gnojila drevesu korenin ne rani in ne poškoduje; mora pa tudi na to gledati, da hlevski gnoj s temi (koreninami) v direktno dotiko ne pride. Zakaj? bilo je uže na svojem mestu pričujočega dopisa povedano.

Kvantum ali kolikost gnoja ravna in določuje se po starosti dotičnega sadnega drevesa, kateremu se gnoji in pa po okoliščinah (opešanosti) dotične zemlje, v kateri ravno sadno drevo stalno raste.

Sploh pa za eno odraščeno sadno drevo, katero rodi, zadostuje za enkratno gnojitev 112 do 168 kilogramov (2 do 3 stare cente) dobrega komposta, ali pa 56 kilogramov (1 stari cent) poštenega hlevskega gnoja. Omeniti mi je še, da naj se z ravno navedeno količino komposta ali pa hlevskega gnoja zemlja okolo sadnega drevesa v tistem kolobaru zboljša in pognoji, katerega zasegajo veje njegovega vrha ali krone.

S tekočim gnojem gnoji se pa na ravnem zemljišči rastečemu sadnemu drevju najgotoveje in najložeje s tem, da se v tistem kolobaru, katerega zasegajo ob vseh straneh na okrog veje drevesne krone (vrha), izkoplje primerno globok jarek (prekopa), v katerega se potem pripravljeni tekoči gnoj enakomerno (najbolje s škropilnico) izliva in razlije, na kar se jarek z izkopano zemljo zopet nazaj zasuje in poravná. Po starosti drevesa in obsežji njegove vejine krone napravlja se taka prekopa

(po nekod rekajo tudi preproka) v oddaljenosti od drevesnega debla 1 do $2\frac{2}{3}$ metra na okrog.

Kedar se pa s tekočim gnojem v brežinah rastečemu sadnemu drevju gnoji, napraviti nam je mesto jarka v istem kolobaru več lukenj v zemljo, katerih vsaka mora biti po $\frac{1}{3}$ metra = 1 stari čevelj globoka; v te luknje se potem razmerno izlije pripravljeni tekoči gnoj, kateri se po zemlji razširi in drevesnim koreninam v hrano ali živež služi.

Poprečno zadostuje za pognojitev enemu samemu srednje-staremu sadnemu drevesu 2 do 5 polnih navadnih škrofilnic (kangelj) tekočega gnoja.

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

Zadnji teden državnega zborovanja porabil se je skoraj izključno za kočljivo vprašanje, jeli naj se družbi severne železnice podaljša koncesija, da še dalje ona gospodari na tej železnici, ali pa naj jo nakupi država sama.

Da je rešitev vprašanja zelo težavna in kočljiva priča uže to, da je vlada prvi svoj predlog umaknila in da je tudi drugemu njenemu predlogu železniški odsek dodal več prav odločilnih pojstiril na korist državi in javnem prometu in pa v škodo družbe severne železnice.

Levica državnega zbora zavzimala je tudi pri tem vprašanju prav čudno stališče, ker storila je iz tega vendar-le gospodarskega vprašanja — prav odločno politično vprašanje. K temu pripomoglo je deloma tudi ščuvanje Schönererjevo po Dunaji pa tudi po družih krajih države, izvirajoče zato iz protijudovskega njegovega stališča, ker je pglavitni delničar imenovane železnice judovski bogataš Rotschild.

Levičarji, ki so v železniškem odseku, vdeleževali so se razprav o tem vprašanju, toda njihovo delovanje bilo je večidel zanikalno obsojevanje vsega, kar je izvoljen pododsek predlagal. Izvolitve v pododsek niso hoteli sprejeti, vendar pa so ugovarjali zoper vse, kar se jim je predlagalo.

Pri tem delu odlikoval se je v prvi vrsti Herbst, pritrkavali pa so mu primerno Tomaščuk, Russ, Peez, Richter in celó Mladočeh Tilšer, kateri je iz razprav družih predmetov znan, da ga hitro podkupi gladka, po liberalizmu dišeča fraza levičarska. Dva druga levičarja A. Weber in Schaup trudila sta se ugovarjati stvarno in severne železnice ne soditi s stališča političnega zanikavanja, zato sta tudi v odseku naznanila, kako bi se pogodba dala zboljšati; pa ko je večina odsekova sprejela njihova načela, oglasil se je zopet prvi Herbst in si je prizadeval s prav puhlimi frazami dokazati, da je pododsek sprejel čisto nasprotno od onega, kar sta Weber in Schaup želela; za Herbstom skušal je tudi Schaup isto dokazati, pa videti je bil pri teh poskusnjah kakor muha plavajoča v močniku.

Nekaj poštenejši Weber umaknil se je rajše daljnim razpravam. Toda konec vse razprave železniškega odseka bil je ta, da je večina odsekova s poročevalcem prof. Bilinskijem zagovarjala zboljššan predlog vladin, po katerem se ima koncesija severne družbe s prav ostriimi pogoji, tako da družba v 6 mesecih vrne danih podpor okrog 13 milijonov, da izdela celo vrsto novih železnic v dopolnitev mreže onih s severno železnico vezanih stranskih železnic, da ima država pravico, vožnino tudi na severni železnici tako odločevati, kakor na

državnih železnicah, da ima država uže v 19 letih pravico prevzeti vse proge severne železnice, ako ji polagoma poplača ono svoto, katera je primerna letnemu čistemu dohodku železnice zadnjih pet let pred prevzetjem, da pa konečno po preteklih 55 letih vsa skupina severnih železnic preide brezplačno v last države in to brez dolgov.

Herbst priporočal je v imenu manjšine nekako nedoločeno odlašanje, katero ni bilo ne tič ne miš.

Tako se je vršila tudi razprava v zbornici, katera se je pričela v soboto dne 21. marca. Govoril je najprej na kratko dr. Bilinski, poročevalec odsekove večine, za njim pa je ponavljal poročevalec manjšine Herbst skoraj vse ono, kar se je prej še čulo v železniškem odseku, v dve uri trajajočem, rabulističnem govoru, dokazovaje, kako nič vredno je vse, kar predlaga večina odsekova. — Za Herbstom odpovedal se je Knotzov pajdaž Haniš besedi in govoril je levičar Matscheko, za njim pa Rieger za predlog večine v temeljitem, prav nepristranskem govoru.

Za Riegerjem kvasil je skoraj dve uri učitelj na deželni realki v Kremsu Richter, ki spada v vrsto onih političnih ragelj, katere Nemec prav dobro znači s priimkom „Bezirksberger“.

Bolj zanimiv kot prvi bil je drugi dan te razprave posebno zato, ker sta nastopila za Herbstu dva moža, katera sta vsaj navadno hodila z desnico zborovo, namreč: knez Alojzij Lichtenstein in pa Jurij Lienbacher. Oba poslušala je z enako pazljivostjo desnica, kakor levica. Lichtenstein zagotavljal je koj v začetku svojega govora, da on smatra pričujoče vprašanje za strogo gospodarsko, toraj nepolitično, pri katerem je le tedaj mogoče pričakovati dobre rešitve, ako vsak poslanec po vsem prosto govori in glasuje po svojem prepričanju, tako hoče on storiti, sicer pa ostati zvest pristaš desnice. Ko je pa sicer bistroumen knez prešel k stvarnemu delu vprašanja samega, pokazal je v vseh svojih izpeljavah, da je to vprašanje študiral samo po nasprotiškkih časnikih, tako plitvo je bilo vse, kar je navedel o denarski strani vprašanja, golo malikovanje judovskega bogataša Rotschilda pa je bilo, kar je navajal o tako imenovanem, praktičnem delu njegovega dokazovanja. Ko pa je izrekel mnenje, da bi se dunajskemu antisemitizmu podvezala žila, ako bi država prevzela severno železnico, videti so bili od dvoma posmehljivi obrazi enako na strani desnice kakor levice. — Sploh se sme trditi, da je Lichtensteinov govor neprijetno iznenadil obe stranki zbornice in tudi njegove najbližnje prijatelje. Na desnici pa je uže to zelo slab utis napravilo, ker so se odločni levičarji umaknili tako Lichtensteinu kakor Lienbacherju. Za prvega pa je bila gotovo največja kazen ta, da so mu demonstrativno ploskali levičarji in pa nalašč naprošena galerija. — Po českem govoru moravskega kmeta Skopalika prišel pa je na vrsto mogočni Lienbacher. Ta je na videz dobro skušal dokazati, da ocena najvišje sodnije predsednika prav za prav zagovarja ono, kar trdi in zahteva predlog manjšine; pravoslavci so sicer takoj čutili, da dvorni svetovalec Lienbacher pri svojem dokazovanju prezira nekaj prav merodajnega, pa vendar se sme reči, da je bil prvi del njegovega govora nepravdnikom nekako prepričljiv. Vse drugače pa se je zasukal v drugem delu govora, v katerem je hotel zavračati dokazovanje Riegerjevo. Tu je izmed besedi, katere je govoril Rieger, vzel eno samo besedo, to je obrnil okoli in okoli, potem je tudi vse, kar je Rieger govoril, prav narobe, zoper to je pričel vojskovanje in tako si je pri vsakem svojem naskoku prizadeval uničiti izmišljeno trditev Riegerjevo, prav tako kakor znani španjski junak don Kišot. Oni poslanci, ki so poslušali Riegerja, in sedaj onega Lien-

bacherja, o katerem se je mislilo dolgo časa, da njega veže golo pravico- in resnicoljubje, strmeli so, in kar čudili so se, kako je bilo mogoče svoj čas celó govoriti o tem, da bi ta Lienbacher pod sedanjo vlado prevzel ministerstvo pravosodja, oni Lienbacher, ki se ne sramuje svojega nekdanjega somišljenca napadati na tako nevreden način, da bi se takega moral sramovati vsak najpomembnejši levičar nasproti najbolj neukretnemu desničarju. — Sme se zato tudi trditi, da je Lienbacher vsled tega govora pregnal tudi pri onih, ki so po vseh prejšnjih skokih va-nj še kaj vere stavili, zadnjo misel, da bi bilo kedaj mogoče z njim skupaj delovati po načelih sedanje zborove večine.

V resnici videti je bilo tudi, kako sta Mladočeha Tilšer in Vašati, katera sta prvo polovico Lienbacherjevega govora spremljala z glasnim odobravanjem, po drugem delu govora — nevoljna in skoraj razdražena zapustila bližino sicer res spretnega govornika. — Poslušalcem je v resnici dobro délo, ko je kot zadnji govornik družega dneva naš poslanec Obreza to težavno vprašanje v lahko razumljivem dokazovanju z besedami poštenega trgovca dokazoval, da je boljša in enako državni kakor državljanom ugodnejša, morebiti deloma pičla poravnava, kakor še tako mastna, negotova pravda. — Levičarski časniki, nezadovoljni z izidom obravnave tega dneva, poprašavali so hudomušno, kje so bili ta dan pristaši „združene levice“.

Po manj pomenljivih družih govorih razun ministra Pinota in dvornega svetovalca Witeka govorila sta konečno še enkrat oba poročevalca, najprej Herbst, za njim pa v dolgem in temeljitem govoru, čegar ojstrine so bile poglavitno obrnjene zoper Herbstu, vmes tudi zoper pravdarja Lienbacherja poročevalec večine dr. Bilinski. — Razkril je ta govornik in dokazal puhle zvižaje Herbstove, neusmiljeno šibal je njegovo rabulistovanje, pa brez rokovic je segel tudi po dvornem svetovalcu Lienbacherju, bolj rahlo pa enako odločno zavrnil je tudi trditve kneza Lichtensteina in je dokazal njegove zmotnjave.

Prišlo je konečno do glasovanja, pred katerem si je tudi tirolski samotar Zallinger v nasprotju z vsemi, celo laškimi Tirolci, izmislil kot glasilo Lienbacherjevo predlog, po katerem naj bi se rešitev tega vprašanja pustila prihodnjemu državnemu zboru, prišlo je do glasovanja, v katerem se je po trikratnem glasovanju po imenih sprejel predlog odsekove večine za podlago nadrobne razprave, potem, ko je bil predlog Zallingerjev in Herbstov zavržen.

V četrtek dne 26. marca pričela se je nadrobna razprava, pri kateri je kranjski poslanec baron Schwegel stavil več prej dogovorjenih predlogov, ki so se večinoma brezimenoma razdelili dne 24. marca vsem poslancem.

Še enkrat napel je Herbst svoje žile, spodbiti utemeljene predloge, tudi Zallinger prihitel mu je zopet na pomoč, pa vkljub temu oddal je zbor predloge Schwegelnove železniškemu odseku v nujno ustno poročanje. Zastonj so si levičarji prizadevali, v odseku zavleči rešitev vprašanja, zastonj zapustili so odsek nadjajoči se, da ostali ostanejo nesklepčni, ker takoj po njihovem odhodu vstopila sta dva odsekova uda z desnice in odsek sklepčen rešil je takoj vse predloge, ki so prišli v obravnavo zbornice in so se po odbitem novem odlašalnem predlogu Zallingerjevem v nenavzočnosti levičarjev sprejeli po temeljiti razpravi v drugem branji in v večerni seji dne 27. marca tudi v tretjem branji.

V prvi seji onega dne pa se je sprejelo pet postav o zgradbi novih krajnih železnic brez razgovora, med temi tudi ona o zgradbi železnice iz Ljubljane v Kamnik.